

DVE BRONZOVÉ SPONY Z BLATNICE

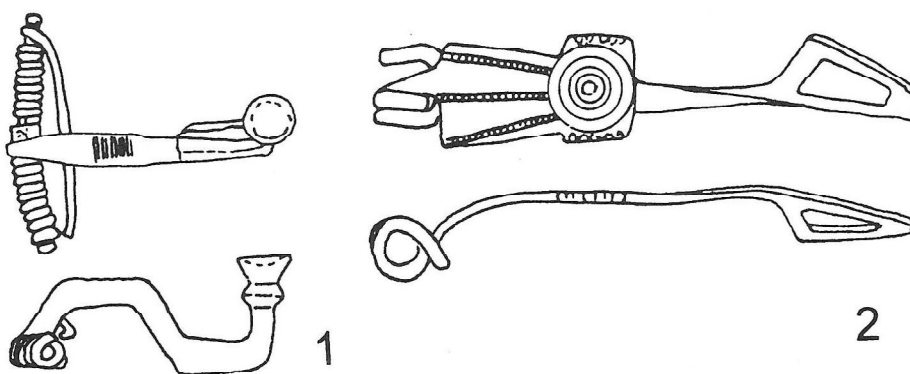
IGOR BAZOVSKÝ

V roku 2000 získalo SNM-Archeologické múzeum nákupom do svojich zbierok dve bronzové spony, ktoré údajne pochádzajú z Blatnice (okr. Martin), z polohy Plešovica. Z tejto výšinej polohy je už dávnejšie známe hradisko (Janšák 1930, s. 42). Nové nálezy sú dôležitým prínosom pre jeho datovanie, ktoré bolo doteraz neisté (Pieta 1999, 131).

Opis

1. Spona bronzová dvojdielna s dvadsaťnásobným špirálovým vinutím a vnútornou tetivou. Špirála je pripevnená k sponu pomocou železnej osky. V strede vinutia je okolo osky ovinutý železný drôt (upevnenie náhradnej ihly?). Výrazne prehnutý lúčik je navrchu plochý a zdobený piatimi ryhami. Nôžka je kolmo nahor vyhnutá a ukončená mištičkovitou ozdobou. Ihla chýba. Rozmery: dĺ. 3,7 cm, š. špirály 3,1 cm (obr. 1: 1, evid. č. AP 64 360)
2. Spona bronzová jednodielna s štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Nízky pásikový lúčik sa smerom k stredu mierne zužuje a je zdobený tromi priečne rebrovanými pásikmi. Stredná časť lúčika je rozšírená do obdĺnikovej platničky zdobenej koncentrickými kruhmi a vrúbkovaním na okrajoch. Úzka zadná časť lúčika sa zužuje smerom k rámovému zachycovaču. Spona je mierne deformovaná a chýba jej ihla. Rozmery: dĺ. 7 cm (obr. 1: 2, evid. č. AP 64 359)

Prvá spona patrí k typu spôn s ozdobou na nôžke (Fusszierfibeln). Tento typ má pôvod v západohalštatskej oblasti, kde je typickým výrobkom záveru doby halštatskej (Zürn 1974, s. 497). Spony v tejto oblasti však majú ozdobný koniec nôžky vyrobený oddelene od tela, zatiaľ čo nôžka spony z Blatnice bola odliata spolu s telom. Ide teda o miestny výrobok.

Obr. 1 Blatnica, poloha Plešovica: 1 – halštatská spona na nôžke, 2 – laténska spona typu Cenisola

O jeho dlhodobejšom používaní svedčí železný krúžok, ktorým bola po odlomení pôvodnej ihly pripevnená ihla železná.

Druhá spona patrí v nadalpskej oblasti zriedkavému typu Cenisola. Tento typ je charakteristický prevažne kruhovou platničkou zdobenou koncentrickými kruhmi. Nálezy sa koncentrujú v oblasti dnešného Lombardska v severnom Taliansku a len ojedinele sa objavujú v nadalpskej oblasti (Gleirscher 1992, s. 93). Slovenskému nálezu je geograficky najbližší nález z Igolomie v južnom Poľsku. Spony typu Cenisola sú v severnom Taliansku datované do mladšej fázy stupňa LT D1 a do stupňa LT D2 (Gleirscher 1996, s. 96).

LITERATÚRA

- GLEIRSCHER, P. 1992: „Tiroler Cenisolafibeln? Eine neue Definition der Variante Vill. Archäol. Korrespon. 22, s. 93–107.
- JANŠÁK, Š. 1930: Staré osídlenie Slovenska. In: Sborník MSS 24, s. 1-101.
- PIETA, K. 1999: Prieskum regiónu Turca v oblasti Veľkej Fatry. In: AVANS v roku 1997, s. 130–132.
- ZÜRN, H. 1974: Zur Chronologie der südwestdeutschen Späthallstattzeit und die Datierung der Fürstengräber. In: Symposium zu Problemen der jüngeren Hallstattzeit in Mitteleuropa. Bratislava, s. 487–504.

ZWEI BRONZEFIBELN AUS BLATNICA

IGOR BAZOVSKÝ

Im Jahre 2000 hat das Slowakische Nationalmuseum-Archäologisches Museum in Bratislava zwei Bronzefibeln durch Einkauf in seine Sammlungen gewonnen, die angeblich aus Blatnica (Bez. Martin), Lage Plešovica stammen. Aus dieser Höhenanlage ist schon längst ein Burgwall bekannt (Janšák 1930, 42). Die neuen Funde liefern einen wichtigen Beitrag zu dessen Datierung, die bisher unsicher war (Pieta 1999, 131). Die erste Fibel (Abb. 1: 1) gehört zu den Fußzierfibeln. Dieser Typ hat seine Herkunft im West-Hallstattraum, wo er als typisches Erzeugnis der ausgehenden Hallstattzeit erscheint (Zürn 1974, 497). Jedoch, bei den Fibeln aus diesem Gebiet wurde das dekorative Fußende separat vom Körper hergestellt, während der Fibelfuß aus Blatnica zusammen mit dem Körper gegossen war. Es handelt sich also um ein heimisches Produkt. Seine längere Verwendungszeit bezeugt ein Eisenring an der Achse, wo nach dem Abbruch der urtümlichen eine eiserne Nadel angebracht wurde. Die zweite Fibel (Abb. 1: 2) gehört im transalpinen Raum zum seltenen Typ Cenisola. Dieser Typ ist charakteristisch durch eine vorwiegend ringförmige Platte verziert mit konzentrischen Kreisen. Die Funde diesen Typs konzentrieren sich in der heutigen Lombardci in Oberitalien und nur vereinzelt erscheinen sie im transalpinen Bereich (Gleirscher 1992, 93). Die Fibeln vom Typ Cenisola datiert man in Oberitalien in die jüngere Phase der Stufe LT D1 und in die Stufe LT D2 (Gleirscher 1992, 96).